

1968, 21. červen, Praha. Prohlášení přípravného ústředního výboru Československé sociální demokracie o zásadách a cílech obnovené strany.

Základní stanoviska Československé sociální demokracie

1. Československé sociální demokracie existuje, nejedná se tedy o její zakládání, ale o obnovu její činnosti. Její sloučení s KSČ bylo v rozporu s organizačním řádem, nebylo provedeno sjezdem, neodpovídalo vůli většiny členů. Je stále členem Národní fronty a i zde jde pouze o obnovu činnosti a nikoliv o nový přístup. Vyřazení Československé sociální demokracie z politického života a později perzekuce jejích členů jsou jednou z deformací minulých let a tvoří současně jednu z příčin, které tyto deformace umožnily. Teprve nyní se strana může znovu hlásit k životu a obnovit svou činnost. Vychází prozatím ze svého posledního programu, i když je si vědoma, že po dvaceti letech potřebuje úpravu. Program nový politický, hospodářský atd. potřebuje určitou dobu a je záležitostí sjezdu strany. Proto dále uvedené body jsou pouze shrnutím hlavních zásad, kterými se strana bude řídit, takže nejde o podrobný program. Dále uvedené hlavní myšlenky budou postupně rozvíjeny.

2. Strana hodnotí s obdivem obrodný proces zahájený KSČ a plně jej podporuje. Zejména si při tom váží osobní statečnosti těch, kteří jej zahájili a dále provádějí v čele s A. Dubčekem. Vedoucí úloha KSČ je v tomto směru nepopiratelným faktem.

3. Československá sociální demokracie bude ze všech sil rozvíjet demokratický socialismus. Demokracie v našem životě musí umožnit diskusi, kritiku a výměnu osob i názorů na půdě Národního shromáždění, dalších zastupitelských orgánů a výkonné moci státu, a to bez katastrof. Pojem socialistické beztřídní společnosti je podle názoru strany neoddelitelný od demokracie, humanismu, občanských svobod a tolerance. Tyto hodnoty musí být zaručeny ústavou a zákony, také však politickou praxí.

4. Znárodnění výrobních prostředků, jehož se strana sama aktivně zúčastnila, je trvalou vymožeností a předpokladem pro odstranění jakéhokoliv vykořisťování člověka a pro vznik skutečně socialistické a vědomě beztřídní společnosti.

5. Je celonárodní potřebou, aby obrodný proces, který KSČ zahájila, probíhal i nadále za jejího iniciativního vedení, ale i za aktivní součinnosti celé veřejnosti, která musí vývoj v tomto směru kontrolovat a zajišťovat. V tom je v současné době jeden z hlavních úkolů sociální demokracie, nikoliv v boji o moc.

6. Další rozvoj společnosti spatřuje sociální demokracie v organizování veřejné politické kontroly státní moci a hospodářského života, a zejména v co nejširším zavádění samosprávy v hospodářství, vědě, umění atd. Je to v této etapě jediná možnost získat všechny pracující k aktivní činnosti opřené o důvěru.

7. Forma voleb musí obnovit důvěru v jejich funkci.

8. Jsme bezvýhradně pro myšlenku federalizace jako výraz rovnoprávnosti obou národů našeho státu, a souhlasíme proto s opatřeními, která se v tomto směru připravují. Jsme přesvědčeni, že jenom federalizace povede v úzké spolupráci Čechů a Slováků ke společným cílům ve společném státě. Budeme plně podporovat i zabezpečení svébytnosti všech národností žijících u nás.

9. Sociální demokracie vznikla jako strana dělnická a dobře si uvědomuje úlohu dělnictva ve svém dalším životě. Jsme přesvědčeni, že obnova činnosti strany nejen nemůže tříštit jednotu pracujících, jak dělníků, tak zemědělců, ale že je naopak jedinou cestou k vytvoření jednoty vyšší, nikoliv mechanické, ale jednoty spojující jejich společné úsilí v mnohosti zájmů nikoliv již antagonistických. Devadesátiletá tradice strany byla vždy pokroková a zůstane pokroková i v budoucnu. Obavy z možnosti vzniku protisocialistické platformy v důsledku obnovy činnosti sociální demokracie jsou nepodložené, liché a svědčí o naprostém nepochopení ducha strany, jejích členů a její historie. Kromě toho existovala sociální demokracie vždy i ve spolupráci s dělnickými stranami evropskými, což samo o sobě vylučuje vznik jakýchkoliv reakčních tendencí ve straně. Současně ovšem strana vždy postupovala v plném souladu se svými cíli, nikdy k jejich uskutečňování nevolila prostředky, které by s nimi byly v rozporu, vždy odpovídaly morálním zásadám, strana se nikdy neuchylovala k demagogii, držela slovo a za

nejvlastnější cestu k cíli považovala dialog, argument, volby, a nikdy nátlak, moc či dogmatický názor skupiny lidí. Vždy se snažila, aby i cíl i prostředky byly vytvářeny celou stranou.

10. V době vědecké a technické revoluce je další vývoj demokratického socialismu možný jen v nejužší spolupráci a vzájemném porozumění s inteligencí. Proto sociální demokracie již není stranou výlučně dělnickou, ale klade si za cíl sloučit tvůrčí schopnosti všech vrstev obyvatelstva, a zejména dělnictva a inteligence. Váží si přínosu inteligence ke společnému dílu, chce její zájmy stmelit se zájmy dělnictva ke společnému cíli, jímž je socialismus, demokracie a svoboda. Úloha inteligence v našem životě musí být vyjádřena i v jejím společenském a hmotném postavení.

11. Jednotu samostatného a nezávislého odborového hnutí pokládáme za nedotknutelnou, protože je v nejvlastnějším zájmu pracujících i při společenském vlastnictví výrobních prostředků. Budeme ji proto ze všech sil podporovat.

12. Za základní článek naší společnosti pokládáme rodinu a za její pilíř považujeme ženu. Vycházíme z plné rovnoprávnosti ženy a muže ve všech úsecích života, budeme však dbát o to, aby byla skutečná, to jest, aby rozhodnutí ženy o vlastním osudu, a tím nepřímo i o osudu rodiny, a zejména dětí neplynula jen z nutnosti pomáhat muži v hmotném zabezpečování rodiny, ale aby byla skutečně svobodná.

13. Mládeži chceme ve společnosti zajistit místo, které jí patří jako budoucímu národu. Poskytneme jí podle pravdy všechny zkušenosti, které jsme sami shromáždili v těžkých letech minulých desetiletí, ale chceme, aby si z nich vyvodila vlastní závěry a hledala cesty k budoucnosti, která patří jen jí.

14. Náš postoj k Sovětskému svazu vyplývá z celonárodního zájmu. Poprvé ve své více než tisícileté historii sousedíme se státem, který je ochoten zajistit naše národní bytí a má k tomu prostředky. Věříme, že v politice je nejspolehlivějším svazkem společný zájem rovnoprávných partnerů, který je víc než jakákoliv smlouva. Hledáme svou bezpečnost a jistotu ve vztahu k Sovětskému svazu a ostatním socialistickým zemím, a to bez ohledu na zájmy kterékoliv strany v našem státě, protože jde o zájem našich obou národů. Víme rovněž, že Sovětský svaz a socialistické státy jsou pro nás nejdůležitějšími hospodářskými partnery, což je dalším důvodem pro náš postoj k nim.

Obnovení činnosti Československé sociální demokracie, to jest strany, která byla v minulých dvaceti letech deformací vytlačena z politického života země, znamená, že československý občan se rychle přesvědčí, že v naší vlasti je opět klid, bezpečnost, jistota právního řádu, sebevědomí, plynoucí z úcty k národním tradicím, že lidé si opět mohou věřit, že k nám přišla lidská slušnost a že odešel strach. A to je první předpoklad důvěry v budoucnost a činné účasti na rozvoji demokratického socialismu.

Přípravný ústřední výbor
Československé sociální demokracie

V Praze dne 21. června 1968

ÚSD, Sb. KV ČSFR, A 676, 21.6.1968. - Kopie strojopisu A4, 4 s.